

MP811Zk Správní právo III

Správa školství

5. přednáška

Doc. JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D.

26. 3. 2024

Program přednášky

- Základní charakteristika, orgány a organizace správy na úseku základního a středního školství.
- Vzdělávací soustava (zejm. mateřské školy, základní školy, střední školy).
- Práva a povinnosti dětí a jejich zákonných zástupců.
- Procesní aspekty řízení ve věcech na úseku základního a středního školství.
- Vysoké školy, členění a orgány.
- Vysokoškolské studium; akademická obec, rozhodování ve věcech vysokoškolského studia.
- Státní správa v oblasti vysokých škol.

Kontrolní otázky

- *Jaké právní předpisy upravují správu školství?*
- *Které orgány veřejné správy působí na předmětném úseku?*
- *Jaká je role státní správy a samosprávy v oblasti školství?*
- *Jaké jsou zásady a cíle vzdělávání?*
- *Jakými subjekty je tvořena vzdělávací soustava?*
- *K čemu slouží rejstřík škol?*
- *Jaká jsou práva a povinnosti žáků, studentů a jejich zákonných zástupců?*
- *Jaké jsou druhy vysokých škol?*
- *Jaké jsou orgány vysokých škol?*

Více (a méně) aktuálně

Covid-19:

- § 184a školského zákona a zvláštní pravidla pro tzv. **distanční výuku**;
povinnost se jí účastnit, MŠMT zmocněno k vydání **OOP**
- § 95a až 95d zákona o VŠ, mj. pravidla pro distanční výuku,

Uprchlíci:

- Zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaný invazí vojsk Ruské federace

Správa školství

- *Každý má zkušenost – každý má pocit, že tomu rozumí*
- **Tzv. školské právo** – součást tzv. **zvláštní části** správního práva; veřejnoprávní charakter, vzdělávací aktivity zaručené a realizované státem (přímo x nepřímo)
- **Veřejné subjektivní právo na vzdělání**, veřejnoprávní povaha poskytovatelů (škol) - zřizovatelé, **veřejnoprávní prostředky** (formy – ISA: rozhodnutí o ne/přijetí) a metody – soudní ochrana poskytovaná správním soudnictvím (§ 2 SŘS)
- Jde o **veřejnou službu** (§ 2 odst. 3 ŠZ), lze též dovodit z § 1 ZVŠ

Judikatura; NSS, sp. zn. 2 As 60/2006, č. 1163/2007 Sb. NSS

*„učitel či profesor na střední škole má nesporně potenciálně silný vliv na vývoj a chování svých žáků, z titulu své funkce je vůči nim v pozici mnohdy se blížící vrchnostenskému postavení ... Toto takřka vrchnostenské postavení, byť jistě nemá na počátku 21. století již tak paternalistickou povahu ... tak staví učitele před nelehkou zodpovědnost ... nikoli však v tom směru, že by musel mluvit pouze neutrálně či „politicky korektně“, ale tak, aby na žáky výchovně působil, a to přiměřeně tomu, v jaké situaci hovoří a před jakými žáky stojí. Jiný přístup je jistě třeba zvolit vůči žákům prvních tříd základní školy, kteří jsou ze své povahy značně ovlivnitelní, ale i zranitelní, a jinak k žákům blížícím se plnoletosti, kteří jsou již více schopni hájit svá práva i práva jiných. ... žalobkyně poskytnutím tohoto negativního příkladu **plnila jednu ze svých úloh**, jež jsou jí jako profesorce na střední škole svěřeny. Touto funkcí je **výchova** a nebylo by namístě, za situace, kdy označení Lucie H. **za osobu primitivní** nebylo ani samoučelné, ani nepřiměřené, a subjektivně z pohledu žalobkyně ani bezdůvodné, **trestat ji v rámci přestupkového řízení za to, že použila při výchovném působení na svého žáka označení pejorativní, emociálně zbarvené, když tato emociálnost, ba i určitá hanlivost, byla zcela přiměřená dané situaci a stěžovatelčiným motivacím.**“*

Ústavní a mezinárodně právní východiska a zakotvení

- **Mezinárodní právo:** Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (č. 120/1976 Sb.), Úmluva o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.)
- **Ústavní právo:**
 - čl. 15/2 LZPS: pro VŠ
 - **čl. 33 LZPS** (+ **čl. 41/1** lze se domáhat v mezích zákonů, které tato práva provádějí)
 - 1) **Právo na vzdělání** (= povinnost umožnit) a **povinná školní docházka**
 - 2) **Právo na bezplatné vzdělání na ZŠ a SŠ** - limity
 - 3) **Právo na vzdělání na VŠ podle schopností občana a možností společnosti**
 - 4) **Školné** na jiných než státních školách
 - čl. 26 LZPS

Ústavní a mezinárodně právní východiska a zakotvení

- Pl. ÚS 25/94, „*Bezplatnost vzdělání* znamená, že stát nese náklady na zřizování škol a školských zařízení, na jejich provoz a údržbu, především však *nevyžaduje tzv. školné, tedy poskytování vzdělání na základním a středním stupni za úplatu*. Bezplatnost vzdělání **nemůže spočívat v tom, že stát ponese veškeré náklady** v souvislosti s realizací práva na vzdělání.“
- Pl. ÚS 35/93, „*Právo na bezplatné základní a středoškolské vzdělání*, které občanům přiznává čl. 33 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, má nepodmíněnou povahu. I když podle čl. 41 odst. 1 Listiny je možno se tohoto práva domáhat pouze v mezích prováděcích zákonů, lze sotva mít za to, že s šetřením mezi základních práv a svobod by ještě byla slučitelná zákonnou výjimkou zpochybněná nepodmíněnost práva na bezplatné základní a středoškolské vzdělání.“
- Pl. ÚS 32/95, „*Právo na vzdělání na vysoké škole nelze chápat jako základní právo v tom smyslu, že by každý byl oprávněn studovat na vysoké škole, jakou si sám zvolí, a že by stát byl povinen zaručit komukoliv takové vzdělání, jaké si přeje*.“

Právní úprava - výběr

- **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- Vyhláška č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání
- Vyhláška č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání
- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři
- Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině

Právní úprava - výběr

- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
- **Vyhláška č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku**
- Vyhláška č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování
- Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou
- Vyhláška č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání
- Vyhláška č. 282/2016 Sb. o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních („pamlsková vyhláška“)
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných („inkluzí“)

Judikatura; NSS, sp. zn. 1 As 160/2012, č. 2812/2013 Sb.

NSS

NSS hodnotil „*problematickou právní úpravu obsaženou ve školském zákoně, v níž se těžko orientují nejen děti, žáci, studenti a jejich rodiče, ale též školy a školská zařízení*“.

Právní úprava VŠ

- **zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách**
- zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje
- zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace
- Nařízení vlády č. 274/2016 Sb., o standardech pro akreditace ve vysokém školství
- nařízení vlády č. 275/2016 Sb., o oblastech vzdělávání
- **Role vnitřních předpisů VŠ a dalších jejích (interních) normativních správních aktů**

Orgány a organizace na úseku školství

1) Státní správa (přímá)

a) **MŠMT** (§ 7 zákona č. 2/1969 Sb.), **ústřední orgán státní správy** pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy, vysoké školy, kvalifikace, uznávání, ... , koordinační úloha v oblasti vzdělávání; **přímo řízené organizace – státní příspěvkové organizace** (zejm. dětské domovy, diagnostické ústavy, ale také kupř. Národní pedagogické muzeum a knihovna Jana Amose Komenského; zřizuje **Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání – CERMAT** (§ 169a);

a1) **MV** (Policejní akademie, *Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Holešově, Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku*),

a2) **MO** (Univerzita obrany, *Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové*),

a3) **MZV, MSp** (x Justiční akademie, Diplomatická akademie, ...)

Orgány a organizace na úseku školství

b) Národní akreditační úřad pro vysoké školy (povolovací a kontrolní orgán s celostátní působností; rozhoduje o **akreditacích** studijních programů, **institucionálních akreditacích** pro oblasti vzdělávání a **akreditacích** habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem; předseda NAÚ, rada NAÚ a přezkumná komise NAÚ: rozhoduje o **odvoláních** proti rozhodnutím NAÚ)

c) ČŠI (§ 173 ŠZ, **inspekční orgán s celostátní působností**, podřízená MŠMT, v čele ústřední školní inspektor, člení se na ústředí a inspektoráty (14), **inspekční zpráva, protokol o kontrole**, tematická zpráva, výroční zpráva)

d) Národní pedagogický institut (pozn.: sloučením Národního ústavu pro vzdělávání a Národního institutu pro další vzdělávání vznikl k 1. 1. 2020 Národní pedagogický institut České republiky)

Orgány a organizace na úseku školství

1) Státní správa (nepřímá)

e) krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností (ObÚRP)

f) ředitel školy a školského zařízení – zejm. **individuální rozhodování** o právech a povinnostech (§ 165/2 přijetí, vyloučení, odklad, ...), odpovědnost navenek (§ 164 a násl. ŠZ), pedagogická rada školy (poradní orgán), výběrové řízení (konkurz) na pozici ředitele

Orgány a organizace na úseku školství

2) Samospráva

- a) **ÚSC** jako zřizovatelé při plnění povinné školní docházky (obec MŠ a ZŠ, ZUŠ § 178 a 179 ŠZ, stanovení spádových obvodů ve formě obecně závazné vyhlášky; kraj SŠ, VOŠ, ZUŠ, ... § 181 ŠZ), zřizují je jako **školské právnické osoby** nebo **příspěvkové organizace**
- b) **školské rady** (§ 167 ŠZ) – participace rodičů, žáků a pedagogů na správě školy; vyjadřuje se, schvaluje **školní řád**, přístup k informacím

3) Zájmová či VŠ samospráva (§ 6 ZVŠ)

- Vnitřní organizace
- Tvorba a realizace studijních programů
- Rozhodování o P/Po studentů
- Samosprávné akademické orgány (§ 7 ZVŠ: **rektor, AS, VR, DiK, RVH** a další orgány: správní rada a kvestor)
- Hospodaření
- Stanovení výše poplatků
- Habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem
- Vydávání vnitřních předpisů (§ 17 ZVŠ): **statut**, volební a jednací řád AS, vnitřní mzdový předpis, SZŘ, stipendijní řád, disciplinární řád

Školy a školská zařízení

- NSS, sp. zn. 4 As 139/2020: V případě **nestátních škol se jedná o komplementární (subsidiární) instituce**, jejichž existenci stát v přiměřeném počtu umožňuje, aby tak účelně **doplnil soustavu státních (veřejných) základních a středních škol**. Listina základních práv a svobod neobsahuje subjektivní veřejné právo na zřízení neveřejné základní školy, nevzniká tedy ani povinnost státu zajišťovat právo na „vyučování“ na těchto školách. Úkol státu, resp. zákonodárce však spočívá v určité regulaci zřizování a fungování neveřejných základních a středních škol. Protiústavní pak není právní úprava souladu žádosti o zápis základní školy do rejstříku s dlouhodobými záměry ČR a jednotlivých krajů obsažená v § 148 odst. 3 písm. a) školského zákona.

System vzdělávacích programů

- **rámcové vzdělávací programy** - § 4 ŠZ, povinný **obsah, rozsah a podmínky vzdělávání**, **závazné** pro školní vzdělávací programy, hodnocení, učebnice; vydává je MŠMT
- **školní vzdělávací programy** - § 5 ŠZ, podle něj se v jednotlivé škole uskutečňuje vzdělávání; vydává ředitel, člení se na předměty/moduly
- **vzdělávací programy pro vyšší odborné vzdělávání** – 6 ŠZ, akreditace
- NSS, sp. zn. 1 Ao 1/2011, č. 2444/2011 Sb. NSS, „*Rámcový vzdělávací program ... je tzv. vnitřním předpisem, nikoliv opatřením obecné povahy.*“

Vzdělávací soustava

hierarchický systém (§ 7 odst. 3 a 4 ŠZ)

- **školy** (uskutečňování vzdělávání podle vzdělávacích programů)
 - mateřská škola
 - základní škola
 - střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště)
 - konzervatoř
 - vyšší odborná škola
 - základní umělecká škola a
 - jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky
- **školská zařízení** (doprovodné aktivity – služby a vzdělávání)
- Podmínkou pro výkon činnosti je **zápis do školského rejstříku**

Vzdělávací soustava

- **Škola: a) jako školská právnická osoba, nebo b) (státní) příspěvková organizace**
- NSS, sp. zn. 7 As 161/2016, zřídí-li obec školskou právnickou osobu, která je právnickou osobou v její přímé řídicí a kontrolní působnosti, představuje jmenování i odvolání ředitele tohoto zařízení pracovní právní úkon učiněný jeho zřizovatelem, a nikoliv úkon orgánu územní samosprávy učiněný v rámci výkonu veřejné moci (§ 166 odst. 2, 4 a 5 školského zákona).

Školský rejstřík (§ 141 ŠZ)

- **veřejný seznam**
 - zápis = podmínka výkonu činnosti školy a školského zařízení, nárok na financování
 - Řízení o zápisu (§ 145 a násl. ŠZ, zamítnutí x vyhovění zápisu)
 1. **Rejstřík škol a školských zařízení**
 2. **Rejstřík školských právnických osob** - specifická právnická osoba podle školského zákona za účelem poskytování vzdělávání podle vzdělávacích programů (§ 124 ŠZ)

Hodnocení škol (§ 12 ŠZ)

- **každoročně**
 - výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v ČR
 - výroční zpráva České školní inspekce
 - výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v kraji
 - výroční zpráva o činnosti školy
- **hodnocení školy** = vlastní + hodnocení Českou školní inspekcí

Práva žáků, studentů a jejich zákonných zástupců (§ 21 ŠZ)

- na vzdělávání a školské služby podle školského zákona
- na informace o průběhu a výsledcích svého vzdělávání
- volit a být voleni do školské rady, jsou-li zletilí
- zakládat v rámci školy samosprávné orgány žáků a studentů, volit a být do nich voleni, pracovat v nich a jejich prostřednictvím se obracet na ředitele školy
- vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání, přičemž jejich vyjádřením musí být věnována pozornost odpovídající jejich věku a stupni vývoje,
- na informace a poradenskou pomoc

Povinnosti žáků, studentů a jejich zákonných zástupců (§ 22 ŠZ)

- řádně **docházet** do školy nebo školského zařízení a řádně se vzdělávat
- **dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy** a pokyny školy a školského zařízení k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni
- **plnit pokyny** pedagogických pracovníků
- zletilí žáci a studenti jsou dále povinni např.
 - informovat školu a školské zařízení o změně zdravotní způsobilosti
 - dokládat důvody své nepřítomnosti ve vyučování v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem

Zákonní zástupci jsou povinni zejména

- zajistit, aby dítě a žák docházel řádně do školy nebo školského zařízení
- na vyzvání ředitele školy nebo školského zařízení se osobně zúčastnit projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání dítěte nebo žáka
- informovat školu a školské zařízení o změně zdravotní
- způsobilosti, zdravotních obtíží dítěte nebo žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání
- **dokládat důvody nepřítomnosti dítěte** a žáka ve vyučování v souladu s podmínkami stanovenými škol. řádem

Přestupky

§ 182a odst. 1 písm. a) (odpovědnost zákonného zástupce – speciální subjekt) za to, že

- bod 1. nepřihlásí dítě k zápisu k povinné školní docházce
- bod 2. nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání
- bod 3. zanedbává péči o povinnou školní docházku nebo o povinné předškolní vzdělávání
- **Pokuta až 5.000 Kč**

Pojmy a instituty

- **Školní rok** (1. 9. – 31. 8.), období školního vyučování (2 pololetí) + období školních prázdnin (§ 24), ředitelské volno 5 dnů
- **Formy vzdělávání:** denní, večerní, kombinovaná, distanční a kombinovaná (§ 25)
- **Vyučovací hodina:** 45 minut, počty vyučovacích hodin pro jednotlivé ročníky (§ 26)
- Učebnice (§ 27/3 bezplatně)
- Školní řád/vnitřní řád (§ 30), obsahuje mj. pravidla pro hodnocení žáků a studentů
- **Výchovná opatření** (§ 31) – pochvala a jiná ocenění (+) a kázeňské opatření (-): podmíněné vyloučení, vyloučení a další kázeňská opatření (lhůta pro uložení)

Soudní ochrana

- NSS, sp. zn. 8 As 80/2019 „*Rozhodnutí o udělení důtky ředitele školy [§ 31 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve spojení s § 17 odst. 3 písm. c) vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky] je výchovným opatřením a nezasahuje do žádného veřejného subjektivního práva žáka či studenta.*“

Pojmy a instituty

- **Předškolní vzdělávání** (§ 34) od 3 do 6 let, **povinné** pro děti starší **5let**, lze pro děti starší 2 let
- **Povinná školní docházka**: 9 let, povinnost zákonného zástupce přihlásit k zápisu
- **Základní vzdělávání** (§ 44), přezkoumání hodnocení § 52 odst. 4
- **Střední vzdělávání** (§ 58) (stupně: a) střední vzdělání, b) střední vzdělání s výučním listem a c) střední vzdělání s maturitní zkouškou)
- **Maturitní zkouška** (§ 77) – společná část a profilová část
- Konzervatoř - „DiS“ (§ 89)
- **Vyšší odborné vzdělávání** (§ 92) – „DiS“

Výuka náboženství

- NSS, sp. zn. 5 As 65/2015, č. 3422/2016 Sb. NSS, „Škola zřizovaná státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí, v níž se alespoň 7 žáků školy přihlásilo v daném školním roce k výuce náboženství církve a náboženské společnosti k tomu oprávněné, má podle § 15 zákona č. 561/2004 Sb., **povinnost zabezpečit výuku tohoto náboženství**. Této povinnosti školy odpovídá jak **veřejné subjektivní právo žáků**, aby jim byla tato výuka umožněna, vyplývající ze školského zákona, **tak právo církve a náboženské společnosti**, která je nositelkou zvláštního práva podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, **na této škole náboženství vyučovat**. Pokud škola při splnění podmínek ..., výuku náboženství dané církve a náboženské společnosti nezabezpečí, půjde o **nezákonný zásah**, **leda by škola prokázala, že ji nemohla zabezpečit z důvodů, které nemohla ovlivnit, buď proto, že byly zcela nezávislé na její vůli (například náhlé úmrtí či pracovní neschopnost vyučujícího), nebo že byly způsobeny neochotou nebo nemožností na straně církve a náboženské společnosti, která měla doporučit osobu splňující požadavky ...“**

Procesní aspekty

- § 183 – **relativní vyloučení SpŘ**
- NSS, sp. zn. 4 As 263/2015, „*Správní řád se ve vztahu k zákonu č. 561/2004 Sb. ... použije subsidiárně pouze v případech, v nichž je správními orgány vykonávána jejich působnost podle uvedeného zákona.*“
- Nadřízeným správním orgánem **vůči ředitelům je KÚ** (§ 183 odst. 4)
- Nejtypičtějším příkladem jsou **správní řízení** o přijetí ke vzdělávání

Procesní aspekty

- NSS, sp. zn. 1 As 35/2012, č. 2736/2013 Sb. NSS, „Rozhodování mateřské školy o *nepřijetí dítěte* do (předškolního) vzdělávacího systému ... se *odehrává v oblasti veřejné správy*. Vzdělávání včetně předškolního je *veřejnou službou*, je svázáno přísnou regulací a kontrolováno státem; rozhodování o jeho poskytnutí proto nelze považovat za akt vymykající se soudní kontrole. Disponuje-li mateřská škola pravomocí rozhodovat o přijetí dítěte do systému (předškolního) vzdělávání – mateřské školy – ... přičemž zákonné podmínky pro taková rozhodování zákon nikterak neupravuje, pak je nutno zajistit, aby byla při rozhodování vážena **předem stanovená kritéria pro přijímání dětí do tohoto systému vzdělávání.**“

Procesní aspekty

- NSS, sp. zn. 1 As 160/2012, č. 2812/2013 Sb. NSS, „*Na rozhodování mateřské školy zřízené registrovanou církví nebo náboženskou společností o ukončení předškolního vzdělávání ... se vztahuje správní řád ... Proti rozhodnutí mateřské školy zřízené registrovanou církví nebo náboženskou společností o ukončení předškolního vzdělávání ... lze podat odvolání, o němž přísluší rozhodnout Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy.*“

Procesní aspekty

- NSS, sp. zn. 7 Ans 21/2012, „O *subjektivním veřejném právu na přijetí do zařízení zajišťujícího základní vzdělání* rozhoduje ... ředitel školy za podmínek stanovených v § 36 téhož zákona, případně jemu nadřízený odvolací orgán. V rámci tohoto rozhodování posuzuje i otázku, zda obec k zajištění výše uvedeného práva vytvořila takové podmínky, jaké jí ukládá zákon.“

Soudní ochrana

- NSS, sp. zn. 3 As 73/2006, č. 1568/2008 Sb. NSS, „Rozhodnutí ředitele školy o žádosti žáka o opakování ročníku ... je rozhodnutím o veřejném subjektivním právu vydaným na základě správního uvážení *a je přezkoumatelné ve správním soudnictví.*“

Soudní ochrana

- NSS, sp. zn. 4 As 280/2015, „*právo na vzdělávání a školské služby ...náleží pouze žákům a studentům, nikoli jejich zákonným zástupcům (rodičům). Stěžovatel, proto nemohl být účastníkem řízení o přijetí své dcery do základní školy podle § 27 odst. 1 písm. a) správního řádu ..., neboť není a nemůže být dotčenou osobou, na níž by se s ohledem na společenství práv nebo povinností s žadatelem (jeho nezletilou dcerou) vztahovalo rozhodnutí správního orgánu. Stěžovatel nemohl být účastníkem řízení ani podle § 27 odst. 2 správního řádu ... Není totiž splněna podmínka přímého a bezprostředního dotčení jeho práv či povinností v oblasti veřejného práva. V posuzované věci se totiž jedná o právo na vzdělávání a školské služby pouze nezl. dcery stěžovatele, stěžovateli tudíž v posuzované věci nesvědčí veřejné subjektivní právo na vzdělávání a školské služby a toto jeho právo proto nemohlo být ani jakkoliv dotčeno. ... I podle ustálené judikatury nepostačuje k založení postavení účastníka ... ani to, že výsledek správního řízení se určitým způsobem zprostředkovaně může projevit v soukromoprávních vztazích určité osoby, resp. v jejích majetkových poměrech. I v nyní posuzované věci se přijetí dcery stěžovatele do základní školy projeví v právní sféře stěžovatele pouze zprostředkovaně při výkonu jeho rodičovské odpovědnosti, respektive v jeho povinnosti platit případné školné či další platby a náklady spojené s docházkou dítěte do základní školy.“*

Soudní ochrana

- NSS, sp. zn. 8 As 154/2014, č. 1568/2008 Sb. NSS, „*Stanovení kritérií pro přijetí do mateřské školy je autonomním oprávněním ředitelky mateřské školy ..., není výsledkem správního řízení, resp. rozhodováním o právech a povinnostech v oblasti státní správy ... a nepodléhá tedy přezkumu odvolacím orgánem, a to ani v řízení o přijetí nebo nepřijetí žadatele do mateřské školy. Jestliže žalovaný v řízení o odvolání proti rozhodnutí o nepřijetí do mateřské školy obsahově reinterpretoval kritérium trvalého pobytu namísto správního orgánu prvního stupně, zasáhl tím do stanovení podmínek pro přijetí žadatele do mateřské školy.*“

Soudní ochrana

- NSS, sp. zn. 2 Aps 3/2010, č. 2350/2011 Sb. NSS, „Právo na přístup ke **školnímu stravování** je veřejným subjektivním právem, o němž přísluší rozhodnout řediteli školy nebo školského zařízení ... Z toho ovšem ještě nevyplývá, že žák má právní nárok na to, aby mu byla přímo poskytnuta strava jdoucí nad rámec výživových norem a finančních limitů dle vyhlášky č. 107/2005 Sb., o školním stravování. Není přitom porušením ústavním pořádkem garantované svobody vyznání, pokud je žákovi umožněno, aby si stravu, která je v souladu s náboženským vyznáním nebo světonázorem jeho a jeho zákonných zástupců, přinesl do školy, v době oběda si ji nechal ve školní jídelně ohřát a následně ji zkonsumoval.“

Soudní ochrana

- NSS, sp. zn. 7 As 165/2012, „Vyrozumění ministerstva školství o žádosti o přezkoumání výsledku společné části maturitní zkoušky s výjimkou dílčí zkoušky konané formou písemné práce a ústní formou nebo o přezkoumání rozhodnutí o vyloučení ze zkoušky **je rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. přezkoumatelným ve správním soudnictví** na základě žaloby proti rozhodnutí správního orgánu (§ 65 a násl. s. ř. s.). Skutečnost, že určitá otázka závisí na odborném posouzení, nemůže znamenat, že ji to vylučuje ze soudní kontroly. Pokud by tomu tak bylo, soudní kontrola by v řadě oblastí zcela ztratila smysl, neboť rozhodování veřejné správy se velmi často týká otázek specializovaných, vysoce odborných, a tedy vymykajících se znalostem soudců. K tomu, aby soud dokázal posoudit i takové otázky, má k dispozici příslušné procesní nástroje, které může v rámci dokazování použít, a to odborné vyjádření nebo znalecký posudek (§ 127 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.).“

Soudní ochrana

- RS NSS, sp. zn. 6 As 68/2012, č. 3104/2014 Sb. NSS, „V řízení o žádosti o přezkoumání výsledku části maturitní zkoušky konané formou didaktického testu ... je třeba podle § 180 odst. 1 správního řádu ... **aplikovat v otázkách, jejichž řešení je nezbytné, správní řád**. Proti rozhodnutí o této žádosti není opravný prostředek přípustný. Rozhodnutí („vyrozumění“) o žádosti o přezkoumání výsledku části maturitní zkoušky konané formou didaktického testu ... je třeba považovat za **rozhodnutí podle § 65 odst. 1 s. ř. s.** Soud je v řízení o žalobě proti rozhodnutí o žádosti o přezkoumání výsledku části maturitní zkoušky konané formou didaktického testu ... povinen přezkoumat toto rozhodnutí v rozsahu uplatněných žalobních bodů, a to **i z hlediska věcné správnosti hodnocení testových otázek a úloh.**“

Soudní ochrana

- MěS Praha, sp. zn. 3 A 135/2016 – řešil takovouto žalobu: „úloha č. 12 didaktického testu z matematiky byla nesprávně hodnocena, což mělo za následek vydání nezákonného rozhodnutí. Žalobce uvádí, že jeho odpověď „325 m²“ měla být hodnocena minimálně jedním bodem (nikoli žádným bodem, jak tvrdí žalovaný), neboť odpověď žalobce byla číselně správná, lišila se pouze nesprávností v jednotkách (namísto Kč byly uvedeny m²). Tato nesprávnost byla podle žalobce způsobena pouze jeho nervozitou při zkoušce.“
- MěS Praha, sp. zn. 6 A 116/2012 – řešil tuto žalobu: „u úlohy č. 13 byla správná odpověď „o 5 km/h“ s tím, že úloha č. 13 může být hodnocena maximálně 2 body. Žalobkyně provedla správný výpočet, avšak ve stresu z průběhu zkoušky uvedla u výsledku nesprávné jednotky, když odpověděla „o 5 min.“ Za úlohu č. 13 byla nicméně i přes správný výpočet hodnocena 0 body. Dle žalobkyně měla být za tuto úlohu hodnocena alespoň jedním bodem, protože pochybila pouze v uvedení jednotek.“

Vysoké školy

- **nejvyšší článek vzdělávací soustavy** jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti (§ 1 ZVŠ)
- Role MŠMT: rozděljuje fin. prostředky VŠ, vede registry, dozor (kupř. registrace vnitřních předpisů)
- Skupiny činností VŠ:
 1. **Vzdělávací** činnost (tři stupně: Bc./Mgr./Ph.D.)
 2. **Tvůrčí** činnost
 3. **Přímé** společenské a odborné působení (tzv. **třetí role** VŠ)

Vysoké školy

- **Akademická obec (§ 3 ZVŠ): akademičtí pracovníci a studenti**

Dělení:

- **Univerzitní x neuniverzitní**
- **Veřejné VŠ: 26; zřizovány zákonem, příloha č. 1 ZVŠ**
- **Soukromé VŠ: 33; tzv. státní souhlas**
- **Státní VŠ: 2**
- **Zahraniční VŠ působící v ČR: 21**

Studijní programy:

- **Bakalářský**
- **Magisterský**
- **doktorský**

Vysoké školy

- Řízení o vyslovení **neplatnosti** vykonání státní zkoušky nebo její součásti nebo obhajoby disertační práce (§ 47c ZVŠ)

Vysoké školy

– Rozhodování o P/Po studentů VŠ (§ 68 odst. 1 ZVŠ):

- a) povolení **mimořádného opravného termínu zkoušky**, pokud takovou možnost připouští studijní a zkušební řád,
- b) povolení **opakovat část studia** uvedenou v § 52 odst. 1, pokud takovou možnost připouští studijní a zkušební řád,
- c) **přerušeni studia**,
- d) **uznání zkoušek** nebo splnění jiných studijních povinností a předepsání rozdílových zkoušek, včetně uznání zkoušek vykonaných v rámci studia ve studijním programu uskutečňovaném vysokou školou nebo fakultou a uznání zkoušek nebo jiných studijních povinností nebo předmětů nebo jiných ucelených částí studia absolvovaných v rámci studia v akreditovaném vzdělávacím programu na vyšší odborné škole,
- e) **přiznání stipendia**,
- f) **vyměření poplatku** spojeného se studiem podle § 58 odst. 3 a 4,
- g) nesplnění požadavků podle § 56 odst. 1 písm. b),
- h) **disciplinárního přestupku**,
- i) **vyločení ze studia** podle § 67.

Vysoké školy

- při rozhodování o P/Po studentů VŠ **lex specialis** (§ 68 a 69 ZVŠ) vůči SpŘ
- § 72 a 73 ZVŠ vyloučení SpŘ na habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem

Vysoké školy – soudní ochrana

- NSS, sp. zn. 9 As 1/2009: **Klasifikace státní zkoušky je výsledkem hodnocení vědomostí studenta, které náleží pouze zkušební komisi a nepodléhá soudnímu přezkumu; soudní přezkum spočívá v přezkumu dodržení podmínek** stanovených pro konání státní zkoušky právními či studijními předpisy, **nikoli v přezkumu vědomostí** uplatněných studentem při samotném výkonu zkoušky a tomu odpovídajícího ohodnocení ze strany zkoušejících.

Vysoké školy – soudní ochrana

– NSS, sp. zn. 7 As 79/2011:

I. Při přezkoumání rozhodnutí ve věci přijetí ke studiu na vysoké škole (§ 50 odst. 7 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách) není přípustné zrušení rozhodnutí rektorem a vrácení věci k novému projednání. Zákonodárce v uvedeném ustanovení naopak jednoznačně vyjádřil svoji vůli, aby výsledkem řízení o opravném prostředku bylo (v případě, že je rozhodováno meritorně) potvrzení prvoinstančního rozhodnutí, nebo jeho změna.

II. Při přezkoumání rozhodnutí podle § 50 odst. 7 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, musí být v případech, kdy je to namítáno nebo kdy pochybnost o tom v řízení jinak vyjde najevo, provedeno i věcné posouzení, zda uchazeč správně odpověděl na otázky či zkušební úlohy při přijímací zkoušce, včetně případného posouzení, zda zadané otázky či úlohy byly podle současného stavu vědeckého poznání formulovány správně a zda byly logicky a jazykově formulovány dostatečně jednoznačně.

III. Je-li přijímací řízení založeno na hodnocení či testování prováděném **externím subjektem**, a nikoli vysokou školou, vztahuje se přezkum rektorem (a následně případně i soudní kontrola) i na zkušební otázky a úkoly zadávané v takových externích testovacích řízeních.

IV. Zjistí-li rektor, že otázka či úkol nebyly formulovány z vědeckých hledisek správně či nebyly dostatečně jednoznačné, nemůže jít toto pochybení k tíži uchazeče.

V. Pouze je-li součástí přijímacího řízení zkoumání vlastností a schopností exaktně neměřitelných či závislých na vkusu nebo jiných subjektivních úsudcích (např. uměleckého talentu), přezkumná činnost rektora se omezí na kontrolu nestrannosti, objektivity a odbornosti správní úvahy osoby či osob posuzujících uchazeče a toho, zda nevybočily z mezí správního uvážení či je nezneužily.

Vysoké školy – soudní ochrana

– MS Praha, sp. zn. 10 A 176/2016:

I. *Prezident republiky při jmenování profesorů podle § 73 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění účinném do 31. 8. 2016, rozhodoval jako správní orgán sui generis, a správní soudy tedy mají pravomoc jeho rozhodnutí přezkoumávat. Článek 54 odst. 3 Ústavy, dle něhož je prezident republiky z výkonu své funkce neodpovědný, se vztahuje jen na osobu vykonávající úřad prezidenta republiky, a nelze je vykládat tak, že by prezident republiky jako ústavní a správní orgán nebyl odpovědný za zákonnost svých rozhodnutí.*

II. *Podle § 74 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění účinném do 31. 8. 2016, prováděly hodnocení zákonných předpokladů jmenování kandidáta profesorem odborná hodnotící komise a příslušné vědecké rady veřejné vysoké školy. Jelikož jmenování profesorů podle § 6 odst. 1 písm. h) citovaného zákona ve znění účinném do 31. 8. 2016 [dnes § 6 odst. 1 písm. i)] spadá do **samosprávné působnosti vysoké školy, nemůže žádný orgán moci výkonné, tedy ani prezident republiky, nezávisle na předchozím posouzení příslušných orgánů vysoké školy posuzovat způsobilost uchazeče o jmenování profesorem. Orgány moci výkonné tedy vychází z posouzení provedeného orgány vysoké školy a jejich role spočívá v ověření, zda předchozí proces proběhl v souladu se zákonem.***

III. *Na postup prezidenta republiky při jmenování profesorů se v souladu s § 180 odst. 1 správního řádu, ohledně otázek, jejichž řešení je nezbytné, vztahuje správní řád. **Okruh aplikovatelných ustanovení správního řádu je však vzhledem ke specifickému postavení prezidenta republiky v řízení o jmenování profesorů značně omezený. Rozhodnutí prezidenta o nejmenování navrženého kandidáta profesorem musí být především srozumitelné a musí obsahovat přezkoumatelnou úvahu o jeho skutkových a právních důvodech.***

Literatura:

- Sládeček, V. a kol. Správní právo. Zvláštní část. 3. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 188 – 231.